

Jalāl ad-Dīn Muhammad Rūmī

پوسته
سوفیست

Ediție îngrijită de Nicolae Constantinescu

Rūmī și sufismul

Mawlānā Jalāl ad-Dīn Muhammad Rūmī

Dinasty Books Proeditură și Tipografie

București, 2020

Cuprins

Ce este sufismul	7
Cele zece reguli ale sufistului	9
Proverbe, aforisme și povestioare sufiste	10
Mathnawi	13
1. Frumoasa slujitoare	13
2. Predicatorul.....	16
3. Renunțarea la mânie.....	17
4. Ispititoarea	17
5. Cazanul din această lume	19
6. Excrementele.....	19
7. Pământul și zahărul	20
8. Aurul din lemne	21
9. Papagalul.....	22
10. Puțul leului.....	23
11. Solomon și Azrael	26
12. Țânțarul.....	26
13. Păsările	27
14. Colivia.....	28
15. Bătrânul muzicant	29
16. Plângerea.....	31
17. Bețivul.....	33
18. Îndoiala	34
19. Urmele	35
20. Moscheea	36

21. Cămila pierdută.....	37
22. Rugăciuni	38
23. Teama.....	38
24. Șaptezeci de ani.....	39
25. Sicriul.....	39
26. Arcul	40
27. Încărcătura	40
28. Coaja lucrurilor	41
29. Mierea vinului	42
30. Șoarecele	43
31. Copacul cunoașterii.....	44
32. Patru monede de aur	44
33. Carnea interzisă.....	45
34. Gura lui Moise.....	46
35. Ilie.....	46
36. Orășeanul și țăranul.....	47
37. Balta.....	49
38. Secretul câinelui	49
39. Bietul șacal	50
40. Prostănacul	50
41. Șarpele-balaur	51
42. Elefantul.....	52
43. Iubita și îndrăgostitul	52
44. Comoara.....	53
45. Învățătorul.....	56
46. Cântarul și mătura.....	58
47. Dervișul de pe munte	59
48. Catârca și cămila	60
49. Șeicul.....	61
50. Orbul.....	62
51. Căutătorul de adevăr	63

52. Fiul Mariei	64
53. Oamenii din Saba.....	65
54. Pârâul Lunii	67
55. Toba hoțului	67
56. Semințele	68
57. Cușca de câini	68
58. Masa goală	68
59. Hamamul	69
60. Minunea.....	70
61. Lumina interioară	70
62. Limbajul animalelor	71
63. Douăzeci de copii.....	74
64. Duhul.....	75
65. Cetatea	76
66. Moscheea ascunsă	78
67. Tobele.....	79
68. Orașul iubirii	80
69. Mazărea.....	80
70. Iapa și mânzul	81
71. Vântul.....	81
72. A bate la ușă	82
73. Sacrificiul	83
74. Burta	84
75. Ușurarea	86
76. Păunul	86
77. De nedescris	87
78. Mâncarea.....	88
79. Mândria	88
80. Doi îngerî.....	89
81. Gazela	90
82. Tăișul sabiei.....	91

83. Capcanele.....	92
84. Cu frânghia de gât	93
85. Originea originii.....	94
86. Lacrimile.....	95
87. Visul.....	95
88. Baraka	96
89. O mână de pământ.....	97
90. Papucii prețioși.....	100
91. Focul dorului.....	101
92. Rugăciunea ratată.....	102
93. Perla	103
94. Măgarul și vulpea	105
95. Măgarul rănit	109
96. Hrana	110
97. Efeminatul	111
98. Absurd.....	111
99. Curățarea sufletului	112
100. Călătoria.....	114
101. Vaca și insula	115
102. Felinar în plină zi	115
103. Convins	116
104. Câinele de Satana.....	117
105. Ridichile.....	118
106. Pomul fructifer	118
107. Săracul.....	119
108. Leila	120
109. Părul.....	120
110. Jocul iubirii.....	121
111. Muezinul.....	121
112. Pisica și carnea	122
113. Vinul	123

114. Partida de șah	125
115. Oaspetele.....	126
116. Clipa secretă	127
117. Prizonierul.....	128
118. Războiul împotriva eului	129
119. Patruzeci de monede de argint	130
120. Membrul tare	131
121. Perla sultanului.....	134
122. Taliile.....	135
123. Sclavul înșelat.....	136
124. Fițilul.....	138
125. Beii.....	138
126. Vânătorul și pasărea	139
127. Hoții.....	141
128. Paznicul.....	142
129. Iubita.....	142
130. Comoara din cenușă.....	143
131. Calul alb	146
132. Parfumul Profetului.....	146
133. Chipul boit.....	148
134. Cuvinte.....	149
135. Nimic	149
136. Bolnavul și sufistul.....	150
137. Mama.....	156
138. Calea rugăciunii	156
139. Relele.....	157
140. Învățatul și preotul.....	158
141. Catargul	159
142. Răbdarea	161
143. Urmașii.....	163
144. Cercul.....	163

145. Cel treaz în vis.....	164
146. Îngerii.....	167
147. Logică	167
148. Crainicii	167
149. Șoarecele și broasca-râioasă.....	169
150. Bogatul și dervișul.....	170
151. Talentele.....	170
152. Povestea unui cal	172
153. Cei trei feciori	173
154. Omul beat	175
155. Avera	176
156. Idiotul.....	178
157. Judecătorul din cufăr	178
158. Suflu, răbdare, tăcere.....	181
Anexa	182
Cugetări și poeme de Jalāl ad-Dīn Muhammad Rūmī	182
Tu ești totul.....	186
Noaptea asta.....	187
Deochiul	187
În seara asta.....	187
Cântecul flautului de trestie	188

Cele zece reguli ale sufistului

1. Să aibă o voință fermă și sinceră în acțiune, care se concretizează în durată și continuitate.
2. Intenția să-i fie sinceră.
3. Să respecte strict adevărul. Atitudinile să-i fie conforme cu adevărul (revelat) prin acceptare (a adevărului) și concordanță (a faptelor cu el).
4. Să urmeze, nu să inoveze. Să acționeze după model, nu inovând, ca să nu fie victima propriei pasiuni și să nu devină arogant cu propriul punct de vedere. Cel care vrea să-și fie propriul ghid, să-și călăuzească faptele, nu va fi deloc fericit.
5. Să aibă o mare deschidere spirituală, care să-l protejeze de o amânare corupătoare.
6. Să dorească smerenie și slăbiciune. Să aibă slăbiciune (abandonarea sinelui) și smerenie în fața lui Allah.
7. Să aibă teamă și speranță. Să încerce o teamă pioasă și să aibă speranță în sensul semnificației lor spirituale.
8. Să-și continue datoria (*wird*), parte obligatorie a activității religioase.
9. Să-și continue autosupravegherea (Dumnezeu să fie prezent tot timpul în sufletul său).
10. Să cunoască îndatorirea imediată. Să știe clipă de clipă ocupația spirituală a momentului, atât pe plan interior, cât și exterior.

Mathnawi

1. Frumoasa slujitoare

A fost odată un sultan, stăpânitor al credinței și al lumii. Plecat la vânătoare, s-a îndepărtat de palat și, pe drum, a întâlnit o sclavă tânără. Într-o clipă, a devenit el însuși sclav. A cumpărat-o pe această slujitoare și a dus-o la palat, ca să-și împodobească odaia cu cea frumusețe. Dar slujitoarea s-a îmbolnăvit pe dată.

Așa se întâmplă întotdeauna! Găsim urciorul, dar n-avem apă. Și, când găsim apă, urciorul e spart! Când găsim un măgar, cu neputință să dăm de vreo șa. Și, când găsim în cele din urmă șaua, măgarul a fost mâncat de lupi.

Sultanul și-a adunat toți medicii și le-a spus:

– Sunt trist, numai ea va putea să-mi aline mâhnirea. Cel ce va reuși să vindece sufletul sufletului meu va putea să profite de comorile mele.

Medicii i-au răspuns:

– Îți făgăduim să facem ceea ce trebuie. Fiecare dintre noi este ca Mesia în această lume. Cunoaștem pomada care se potrivește la rănilor inimii.

• Și, zicând aceasta, medicii disprețuiseră voința divină. Căci a uita să spună „Inshallah!” îl face pe om neputincios. Medicii au încercat numeroase tratamente, dar niciunul nu s-a dovedit folositor. Zi după zi, frumoasa slujnică se stingea văzând cu ochii și lacrimile sultanului se transformau într-un pârâu.

Fiecare leac încercat dădea rezultate potrivnice efectului urmărit. Văzând neputința medicilor, sultanul s-a dus la moschee. S-a prosternat în fața mihrabului și a vărsat multe lacrimi. I-a adus mulțumire lui Dumnezeu și i-a spus:

– Tu ai avut întotdeauna grijă de nevoile mele și eu am făcut greșala de a mă adresa altuia. Iartă-mă!

Această rugăciune sinceră a făcut să se reverse oceanul favorurilor divine și sultanul, cu ochii plini de lacrimi, a căzut într-un somn adânc. Și în vis i-a apărut un bătrân care i-a zis:

– O, sultanule, dorințele tale sunt îndeplinite! Mâine vei primi vizita unui străin. Este un om drept și demn de încredere. Dar este și un medic bun. Remediile lui au înțelepciune, și aceasta vine de la Dumnezeu.

Când s-a trezit, sultanul a fost foarte bucuros și s-a așezat la fereastră să aștepte momentul în care i se va împlini visul. Și a văzut curând venind un bărbat ce strălucea ca soarele în umbră.

Era într-adevăr chipul văzut în vis. L-a primit pe străin ca pe un vizir și două oceane de iubire s-au unit. Sultanul și oaspetele său au devenit prieteni și primul a zis:

– Adevărata mea iubire erai tu, nu acea slujitoare. În această lume, trebuie să întreprinzi ceva ca să se îplinească altceva. Sunt slujitorul tău!

S-au îmbrățișat și sultanul a vorbit din nou:

– Frumusețea chipului tău este un răspuns la orice întrebare!

Și, în timp ce-i povestea cele întâmplate, l-a însoțit pe bătrânul înțelept la slujitoarea bolnavă. Bătrânul i-a observat tenul, i-a luat pulsul și a descoperit toate simptomele bolii. Apoi a zis:

– Medicii care te-au tratat doar ți-au agravat boala, căci nu ți-au examinat inima.

A descoperit repede cauza bolii, dar n-a suflat o vorbă. Suferințele inimii sunt la fel de vădite ca ale vezicii. Când lemnul arde, se simte mirosul. Și medicul nostru a înțeles imediat că nu trupul slujitoarei era în suferință, ci inima.

Dar, indiferent prin ce modalitate încerci să descrii starea unui îndrăgostit, te pomenești neputincios ca un mut. Da! Limba e foarte pricepută să facă comentarii, dar iubirea fără comentarii este și mai frumoasă. În ambiția ei de a descrie iubirea, rațiunea e ca un măgar, întins cât e de lung în noroi. Căci observatorul soarelui este el însuși.

Bătrânul înțelept i-a cerut sultanului să poruncească ieșirea tuturor celor care se aflau în palat, străini și prieteni.

– Vreau ca nimeni să nu poată asculta la uși, căci am de pus întrebări bolnavei, a explicat el.

Slujitoarea și bătrânul au rămas singuri în palatul sultanului. Bătrânul a început s-o întrebe cu multă blândețe:

– De unde vii? Nu se poate să nu știi că fiecare regiune are propriile ei metode tămăduitoare. Mai ai rude în țara ta? Vecini, oameni la care ții?

Și, în timp ce-i puneă întrebări despre trecutul ei, îi lua pulsul.

Dacă unui om i-a intrat un spin în talpă, și-o pune pe genunchi și încearcă să-l scoată prin toate mijloacele. Dacă un spin în talpă pricinuește o suferință așa de mare, ce să mai spunem de un spin în inimă! Dacă un spin se înfige în coada unui măgar, animalul începe să ragă, crezând că strigătele lui îi vor scoate spinul, deși are nevoie de un om inteligent care să-i ostoiască durerea.

Astfel, talentatul nostru medic acorda mare atenție pulsului bolnavei la fiecare întrebare pe care i-o puneă. A întreat-o în ce orașe a locuit după ce și-a părăsit țara, alături de ce persoane trăia și lua mesele. Pulsul a rămas neschimbat până în momentul în care a amintit de orașul Samarkand. Medicul a constatat atunci o bruscă accelerare. Obrajii bolnavei, care până atunci erau foarte palizi, au început să se înroșească. Slujitoarea i-a mărturisit că motivul chinurilor ei era un bijutier din Samarkand, care locuia în cartierul ei când poposise în acel oraș.

Atunci, medicul i-a zis:

– Nu-ți face griji, am înțeles cauza bolii și am ce trebuie ca să te vindec. Inima ta bolnavă o să fie iar veselă! Dar să nu-i spui nimănui secretul tău, nici sultanului.

Apoi a mers la sultan și i-a spus:

– Trebuie să aducem aici acea persoană, s-o inviți personal. Probabil va fi încântată de o astfel de invitație, mai ales dacă-i trimiți în dar veșminte cusute cu fir de aur și de argint.

Sultanul s-a grăbit să trimită câțiva slujitori ca mesageri la bijutierul din Samarkand. Când au ajuns la destinație, slujitorii au mers la bijutier și i-au zis:

– Om de mare talent, numele tău e vestit peste tot! Și sultanul nostru dorește să-ți încredințeze slujba de giuvaiergiu al palatului. Îți trimite veșminte, aur și argint. Dacă vei veni, te vei bucura de ocrotirea lui.

Văzând darurile aduse, bijutierul a pornit spre palat fără cea mai mică șovăială, cu inima plină de bucurie. Și-a părăsit ținutul, copiii și familia, visând la mari bogății. Dar îngerul morții îi șoptea la ureche:

– Du-te! Poate crezi că vei putea lua cu tine în lumea de dincolo ce visezi!

Când a ajuns la palat, bijutierul a fost dus în fața sultanului. Acesta l-a onorat încredințându-i paza tuturor comorilor sale. Bătrânul medic i-a cerut atunci sultanului să-i unească pe bijutier și pe frumoasa slujitoare pentru ca focul nostalgiei să se stingă.

Vreme de șase luni, bijutierul și frumoasa slujitoare au trăit în bucurie și în plăcere. Bolnava se vindeca și devenea tot mai frumoasă de la o zi la alta.

Într-o zi, medicul a preparat un decoct pentru ca bijutierul să se îmbolnăvească. Și, din cauza bolii, acesta și-a pierdut frumusețea. S-a înnegrit la obraz și inima slujitoarei s-a răcit față de el. Iubirea ei a devenit tot mai mică, până a dispărut de tot.

Când iubirea depinde de culori sau de parfumuri, nu e iubire, e o rușine. Pentru păun, penele sale cele mai frumoase sunt adevărați dușmani. Vulpea care se plimbă liber își pierde viața din cauza cozii. Elefantul și-o pierde pe a lui pentru puțin fildeș. Bijutierul zicea:

– Un vânător a făcut să-mi curgă sângele ca și cum aș fi fost o gazelă și ar fi vrut să-mi ia moscul. Cel ce a făcut asta să nu creadă că voi sta așa fără să mă răzbun.

Și-a dat ultima suflare și slujitoarea a fost eliberată de suferințele iubirii. Dar iubirea pentru ce e trecător nu e iubire.

2. Predicatorul

A fost odată un predicator care, de fiecare dată când începea să se roage, aducea laude celor care făceau rău și le ura toată fericirea din lume. Ridica mâinile spre cer și zicea:

– O, Doamne! Dăruiește mila ta hulitorilor, inimilor înăsprite, celor care își bat joc de oameni și idolatrilor!

Și-și termina predica fără să ureze nici cel mai mic bine oamenilor dreți și curați. Într-o zi, cei care îl ascultau i-au zis:

– Nu se obișnuiește să te rogi așa cum faci tu! Toate aceste urări de bine adresate oamenilor răi nu se vor îndeplini.

Dar el a răspuns:

– Le datorez mult oamenilor despre care vorbiți și acesta este motivul pentru care mă rog astfel. M-au torturat atât de mult și mi-au făcut atâta pagubă, încât m-au îndrumat

spre bine. De fiecare dată când am fost atras de lucrurile din această lume, m-au lovit. Și din cauza acestor suferințe mi-am întors fața spre credință.

3. Renunțarea la mânie

Într-o zi, un om l-a întrebat pe Iisus:

– O, profetule, care este lucrul cel mai cumplit în această lume?

Iisus i-a răspuns:

– Mânia lui Dumnezeu, căci și iadul se teme de ea!

Atunci, cel care pusese întrebarea a vrut să știe:

– Există vreo modalitate de a te feri de mânia lui Dumnezeu?

Iisus i-a răspuns:

– Da! Trebuie să renunți la propria-ți mânie! Căci oamenii răi sunt ca niște puțuri de mânie. Și astfel devin balauri sălbatici.

Este cu neputință ca această lume să nu cunoască însușirile contrare. Important este să ne ferim de devieri. În lumea aceasta, urina există. Și urina nu va putea să devină apă curată fără să-și schimbe însușirile.

4. Ispititoarea

Într-o zi, un sufist s-a întors acasă pe neașteptate. Soția lui primise un străin și încerca să-l ispitească.

Sufistul a bătut la ușă. Nu avea obiceiul să-și părăsească prăvălia și să revină atât de devreme acasă, dar, cuprins parcă de o presimțire, hotărâse să vină în ziua aceea pe nepusă masă. Soția era sigură că bărbatul ei n-o să vină atât de devreme. Dumnezeu așază un vâl peste păcatele tale pentru ca într-o zi să te rușinezi de ele. Dar cine poate spune cât durează acest privilegiu?

Din locuința sufistului nu se putea ieși decât tot pe ușa de intrare și înăuntru nu exista nicio ascunzătoare. În disperare de cauză, soția a pus pe străin un vâl ca să pară femeie. Apoi a deschis ușa.

Astfel deghizat, străinul semăna cu o cămilă pe scară! Sufistul și-a întrebat soția:

– Cine este acea persoană cu fața acoperită?

Soția i-a răspuns:

– E o femeie cunoscută în oraș pentru pietatea și bogăția ei.

– Putem să-i fim de folos cu ceva? a întrebat sufistul.

Soția i-a răspuns:

– Vrea să se înrudească cu noi. Are un caracter nobil și curat. Venise s-o vadă pe fiica noastră. Din păcate, e la școală. Dar vizitatoarea mi-a spus: „Indiferent că e sau nu frumoasă, vreau să-mi fie noră!” Căci are un fiu fără egal în privința frumuseții, inteligenței și a caracterului.

Atunci, sufistul a zis:

– Suntem oameni săraci și această femeie e bogată. O astfel de căsătorie ar fi ca o ușă făcută jumătate din lemn și jumătate din fildeș. Or, un veșmânt făcut jumătate din mătase și jumătate din postav îl face de rușine pe cel care îl poartă.

– Tocmai asta i-am explicat și eu, a replicat soția. Dar mi-a răspuns că n-o interesează nici averea, nici noblețea. N-are ambiția să strângă bogății în această lume. Nu dorește decât să aibă de-a face cu oameni cinști!

Sufistul a adus alte argumente, dar soția a afirmat că le discutase deja cu vizitatoarea. Dacă i-ai fi dat crezare, acea femeie nu ținea cont de sărăcia lor, deși era destul de mare.

La sfârșit, i-a zis soțului:

– Ea caută la noi cinstea.

Sufistul a replicat:

– Nu ne vede casa, atât de mică încât n-ai putea să ascunzi un ac? În privința demnității și cinstei noastre, nu e cu putință să le ascundem, că toată lumea le cunoaște. Trebuie deci să fi ghicit că fiica noastră n-are dotă!

Îți spun povestea asta ca să nu mai invoci argumente. Căci îți cunoaștem activitățile rușinoase. Credința ta seamănă ca două picături de apă cu vorbele acestei femei. Ești

mincinos și trădător ca soția sufistului. Ți-e rușine chiar și lângă oameni care n-au fața curată. De ce nu ți-ar fi rușine măcar o dată în fața lui Dumnezeu?

5. Cazanul din această lume

Dorințele din această lume sunt ca un cazan și temerile ca un hamam¹. Oamenii pioși trăiesc deasupra cazanului în sărăcie și bucurie. Bogații sunt cei care aduc excremente ca să alimenteze focul cazanului, ca hamamul să se mențină cald. Dumnezeu le-a dat lăcomia.

Dar tu să renunți la cazan și să intri în hamam. Cei din hamam sunt ușor de recunoscut după chipul curat. Dar praful, fumul și murdăria sunt semnele celor care preferă cazanul.

Dacă nu vezi acolo destul de bine ca să-i recunoști după chip, recunoaște-i după miros. Cei care lucrează la cazan își zic: „Astăzi, am adus douăzeci de saci cu balebă de vacă pentru a alimenta cazanul”. Aceste excremente alimentează focul destinat omului pur și aurul este ca aceste excremente.

Cel care își petrece viața în cazan nu știe nimic despre mirosul de mosc. Și, dacă îl simte, din întâmplare, se îmbolnăvește.

6. Excrementele

Într-o zi, în mijlocul pieței de parfumuri, un om s-a prăbușit leșinat. Picioarele-i erau lipsite de forță. Era amețit de mirosul de la tămâia arsă de negustori.

Oamenii s-au adunat în jurul lui ca să-i vină în ajutor. Unii îi masau inima și alții, brațele. Alții îi turnau apă de trandafiri pe față, neștiind că acea apă îi provocase acea stare.

Alții încercau să-i scoată hainele ca să-l ajute să respire. Alții îi luau pulsul. Unii puseseră ca diagnostic un abuz de băutură, alții, un consum excesiv de hașiș. Până la urmă, nimeni n-a găsit leacul.

¹ Baie turcească (n.ed.).